

Wstęp

Jednym z obowiązków pracodawcy (a także innego podmiotu zatrudniającego) jest współpraca z komornikiem lub administracyjnym organem egzekucyjnym w zakresie ustalenia możliwości wyegzekwowania zadłużenia wymagalnego na podstawie tytułów wykonawczych od osób zatrudnionych (obecnie i w przeszłości). Tytułem wykonawczym jest zarówno np. wyrok sądu zaopatrzony w klauzulę wykonalności, jak i deklaracja podatkowa czy deklaracja ZUS, ale też ugoda sądowa. Wierzycielem zatrudnionych może być również podmiot, który zatrudnia te osoby. Ma on prawo zaspokajać swoje należności bezpośrednio od dłużnika będącego pracownikiem lub inną osobą zatrudnioną. Obowiązek informacyjny, a następnie wykonawczy w zakresie egzekucji z wynagrodzeń i innych wierzytelności został nałożony na podmioty zatrudniające na mocy przepisów prawa. Jakikolwiek uchybienia w tym zakresie są sankcjonowane grzywną, a także odrębną odpowiedzialnością wobec wierzyciela z tytułu poniesionej przez niego szkody.

Przy dokonywaniu potrąceń i egzekucji z wynagrodzenia za pracę i innych przysługujących wierzytelności (np. zasiłków z FUS, wynagrodzenia z tytułu realizacji umowy cywilnoprawnej) należy wykazać się znajomością w szczególności następujących aktów prawnych:

- ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy,
- ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego,
- ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny,
- ustawy z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy,
- ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych,
- ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa oraz rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy,
- ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

I. Zasady współpracy pracodawcy i innych podmiotów zatrudniających z komornikami i administracyjnymi organami egzekucyjnymi w zakresie udzielania informacji o dłużniku

1. Podstawa do wszczęcia egzekucji sądowej

Podstawą zobowiązującą do wszczęcia egzekucji z wynagrodzenia lub innej wierzytelności jest tytuł wykonawczy. Organ egzekucyjny wszczyna egzekucję administracyjną na wniosek wierzyciela i na podstawie wystawionego przez niego tytułu wykonawczego, sporządzonego według ustalonego wzoru. Za tytuł wykonawczy uznaje się również jednolity tytuł wykonawczy oraz zagraniczny tytuł wykonawczy.

Tytułami wykonawczymi są tytuły egzekucyjne zaopatrzone w klauzulę wykonalności (art. 776 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego).

Klauzulę wykonalności definiuje się jako formalne wyrażenie przez sąd (lub administracyjny organ egzekucyjny) dopuszczalności wykonania tytułu egzekucyjnego, który określa roszczenia wierzyciela warunkujące wszczęcie postępowania egzekucyjnego, mające na celu doprowadzenie do przymusowego spełnienia świadczenia przez dłużnika.

Sąd Najwyższy w wyroku z 25 października 2007 r. (sygn. akt II BP 11/07) uznał, że:

SN (...) *wymagalność zapłaty wynagrodzenia wynika dopiero z orzeczenia sądu uwzględniającego żądanie, a w istocie od spełnienia warunku podjęcia pracy (zgłoszenia gotowości do pracy) po orzeczeniu przywracającym do pracy. Roszczenie o wynagrodzenie staje się wymagalne dopiero od podjęcia pracy, czyli pod warunkiem (art. 786 § 2 KPC). Dopiero od daty tego zdarzenia pracodawca pozostaje w opóźnieniu w zapłacie zasądzonego wynagrodzenia (art. 481 § 1 KC w związku z art. 300 KP). Pracownikowi wypłaca się utracone wynagrodzenie, lecz z odsetkami dopiero od podjęcia pracy.*

Każdy tytuł egzekucyjny powinien wskazywać wierzyciela i dłużnika, oraz jasno i zrozumiale określać świadczenie, do którego spełnienia zobowiązany jest dłużnik.

Tytułami egzekucyjnymi są (art. 777 Kodeksu postępowania cywilnego):

- orzeczenie sądu prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu, jak również ugoda zawarta przed sądem; sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności (art. 183¹⁴ § 3 Kodeksu postępowania cywilnego);
- orzeczenie referendarza sądowego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu;

- inne orzeczenia, ugody i akty, które z mocy ustawy podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej;
- akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej lub wydania rzeczy oznaczonych co do gatunku, ilościowo w akcie określonych, albo też wydania rzeczy indywidualnie oznaczonej, gdy w akcie wskazano termin wykonania obowiązku lub zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie;
- akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji i który obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej do wysokości w akcie wprost określonej albo oznaczonej za pomocą klauzuli waloryzacyjnej, gdy w akcie wskazano zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie obowiązku, jak również termin, do którego wierzyciel może wystąpić o nadanie temu aktowi klauzuli wykonalności;
- akt notarialny określony w powyższych punktach, w którym niebędąca dłużnikiem osobistym osoba, której rzecz, wierzytelność lub prawo obciążone jest hipoteką lub zastawem, poddała się egzekucji z obciążonego przedmiotu w celu zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej zabezpieczonemu wierzycielowi;
- odrębny od powyższych akt notarialny, w którym dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Przymiotu tytułu egzekucyjnego nie ma m.in. ugoda pozasądowa. W uchwale z 22 listopada 1968 r. (sygn. akt III CZP 108/68, OSNC 1969/11/190) Sąd Najwyższy przyjął, iż:

SN (...) *Takiej możliwości (przeprowadzenia egzekucji sądowej – przyp. autora) nie stwarza ugoda zawarta przez strony poza sądem, gdyż nie wywołuje ona bezpośrednich skutków procesowych, a przede wszystkim nie jest ona tytułem egzekucyjnym. W drodze ugody pozasądowej, tak jak w drodze każdej umowy, strony mogą załatwić sporną między nimi sprawę, wobec czego ugoda taka wywiera w zasadzie również skutki materialnoprawne i reguluje ich stosunek prawny, co może mieć znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia toczącego się procesu. Ugoda pozasądowa może także wywołać określony skutek procesowy, a mianowicie umorzenie postępowania, jeżeli strona cofnie pozew w warunkach art. 203 k.p.c. W wypadku takim proces kończy się nie ugodą, lecz cofnięciem pozwu. Jednakże ugoda pozasądowa nie jest przydatna do realizacji należnych Skarbowi Państwa kosztów sądowych w trybie art. 11 ust. 2–4 przepisów o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, gdyż nie jest tytułem egzekucyjnym i nie stanowi podstawy do wszczęcia egzekucji sądowej.*

PRZYKŁAD 1

W wyniku winy pracownika uszkodzeniu uległa maszyna produkcyjna. Jej serwisem i naprawą zajmuje się jej producent – firma z Włoch. Koszty związane z naprawą maszyny (w tym także przyjazdu i zakwaterowania serwisantów) wyniosły ok. 20 000 zł.

Pracodawca podpisał z pracownikiem ugodę, na podstawie której zatrudniony zobowiązał się pokryć część kosztów, które ustalono na 7000 zł. Pracownik miał dokonywać wpłaty z tego tytułu na rachunek pracodawcy w 10 równych ratach. Wpłacił jednak tylko 1 ratę, a następnie przebywał na długoterminowym zwolnieniu lekarskim, po czym rozwiązano z nim umowę o pracę w trybie bez wypowiedzenia bez winy pracownika. Ugoda nie zawierała innej formy spłaty zobowiązania wobec pracodawcy, np. przez potrącenie z wynagrodzenia. Zatem na podstawie tej ugody nie może zostać wszczęte postępowanie egzekucyjne wobec pracownika.

Wzór. 1. Ugoda sądowa

UGODA SĄDOWA

zawarta dnia 1 marca 2019 r. w Warszawie pomiędzy

1) PRACODAWCĄ Spółką z o.o. z siedzibą w Warszawie, wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000001, reprezentowaną przez Natalię Malinowską – Prezesa Zarządu, zwaną dalej „Pracodawcą”

a

2) MATEUSZEM NOWAKIEM, zam. ul. Spokojna 2/4 00-001 Warszawa, zwanym dalej „Pracownikiem”

– zwanymi dalej łącznie „Stronami”.

Zważywszy, że:

Pracodawca, w dniu 11 października 2018 r. wniósł do Sądu Rejonowego w Warszawie VI Wydział Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt VI P180/00) pozew o zapłatę kwoty 20 000 zł tytułem odszkodowania za uszkodzenie maszyny produkcyjnej, Strony, w celu uchylenia zawistego między nimi sporu, zawarły na podstawie art. 917 Kodeksu cywilnego Ugodę o następującej treści:

§ 1

1. Pracownik uznaje roszczenie Pracodawcy w wysokości 20 000 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych).

2. Pracownik zobowiązuje się zapłacić kwotę 7000 zł (słownie: siedem tysięcy złotych) w dziesięciu równych ratach, do 25. dnia miesiąca, począwszy od marca 2019 r., a Pracodawca zrzeka się roszczeń w pozostałej części.

3. Spłata należności określonej powyżej nastąpi nie później niż do dnia 31 grudnia 2019 r. przelewem na konto Pracodawcy w banku OOO, nr rachunku 00 0000 1111 0000 1111 0000 1111.

§ 2

1. W przypadku niedokonania przez Pracownika w powyższym terminie zapłaty w całości należności określonych w § 1 Pracodawcy przysługuje prawo odstąpienia od Ugody.
2. Prawo odstąpienia od Ugody Pracodawca wykona w ten sposób, że w terminie do dnia 10 stycznia 2020 r. zawiadomi listem poleconym, przesłanym na adres Pracownika, o odstąpieniu od Ugody.
3. W przypadku odstąpienia od Ugody Pracodawca będzie dochodzić swoich roszczeń w pełnej wysokości na zasadach ogólnych przewidzianych przez prawo.
4. Niewykonanie któregośkolwiek z postanowień niniejszej Ugody przez Pracodawcę pozostaje bez wpływu na ważność pozostałych postanowień Ugody.

§ 3

W terminie 5 dni od daty wykonania Ugody przez Pracownika Pracodawca cofnie pozew wniesiony w dniu 11 października 2018 r. do Sądu Rejonowego w Warszawie IV Wydział Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt VI P180/00) o zapłatę przedmiotowej kwoty.

§ 4

Pracodawca zrzeka się wszelkich roszczeń związanych z postępowaniem przed Sądem Rejonowym w Warszawie IV Wydział Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt VI P180/00).

§ 5

1. Niniejsza Uгода stanowi całość uzgodnień między Stronami i uchyla wszelkie poprzedzające je porozumienia i uzgodnienia, pisemne i ustne, dotyczące przedmiotu Ugody oraz ostatecznie reguluje rozliczenia Stron związane z roszczeniem Pracodawcy.
2. Zmiany i uzupełnienia niniejszej Ugody mogą być dokonane wyłącznie w formie pisemnej pod rygorem nieważności.
3. Niniejsza Uгода została sporządzona w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

PODPISY

Natalia Malinowska

Mateusz Nowak